

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РЕКОМЕНДАЦІЇ

31 березня 2020 р.

Київ

№ 12-рк

Про здійснення заходів,
спрямованих на запобігання
порушення законодавства
про захист від недобросовісної конкуренції

Антимонопольний комітет України (далі – Комітет), розглянувши матеріали дослідження та подання Управління розслідувань недобросовісної конкуренції від 30.03.2020 № 127-01/148-п,

ВСТАНОВИВ:

1. ПРЕДМЕТ РЕКОМЕНДАЦІЙ

- (1) Дії суб'єктів господарювання – телерадіоорганізацій, що можуть містити ознаки порушення, передбаченого статтею 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення інформації, що вводить в оману, під час рекламування лікарських засобів.

2. СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ЯКОМУ НАДАЮТЬСЯ РЕКОМЕНДАЦІЇ

- (2) Суб'єкти господарювання, у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», що здійснюють трансляцію на власних телерадіоканалах рекламних матеріалів про лікарські засоби.

3. ОБСТАВИНИ

- (3) Комітет на підставі частини першої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» здійснює контроль за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції.
- (4) У ході вказаного контролю Комітет здійснює моніторинг із метою виявлення та припинення порушень законодавства про захист від недобросовісної конкуренції у сфері реклами лікарських засобів, зокрема реклами, пов'язаної з лікуванням та/або профілактикою захворювань, спричинених коронавірусами, що поширюється на території України.
- (5) На сьогодні постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211 «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 16.03.2020 № 215) на всій території України встановлений карантин у зв'язку з поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Крім того, Кабінетом Міністрів України та іншими органами державної влади введено ряд заборон та обмежень на території нашої держави.
- (6) Окремо варто зауважити, що Всесвітньою організацією охорони здоров'я (далі – ВООЗ) поширення зазначеної хвороби у світі оголошено пандемією.
- (7) У вищезазначених умовах Комітет посилює моніторинг здійснення державного контролю за дотриманням суб'єктами господарювання добросовісної конкуренції у

сфері реклами лікарських засобів, зокрема реклами, пов'язаної з лікуванням та/або профілактикою захворювань, спричинених коронавірусами.

- (8) Вказані факти будуть проаналізовані на предмет дотримання суб'єктами господарювання, зокрема, положень статті 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення інформації, що вводить в оману.
- (9) Водночас Комітет вже виявляє факти поширення в засобах масової інформації відомостей, що містять ознаки порушення вищенаведеної статті і які безпосередньо пов'язані з темою коронавірусу.
- (10) Відповідно до наявної у компетентних установ інформації, у Комітету є підстави стверджувати, що поширення (рекламування) телерадіоорганізаціями будь-яких відомостей будь-яким способом, зміст яких прямо чи опосередковано стосується теми коронавірусу (включаючи коронавірус SARS-CoV-2 чи ні), без належного підтвердження, може містити ознаки порушення законодавства про захист від недобросовісної конкуренції.
- (11) Так, за повідомленням ВООЗ (<https://www.who.int/ru/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public/q-a-coronaviruses>), ряд засобів західної медицини, а також традиційних народних або домашніх засобів може сприяти поліпшенню самопочуття і полегшення симптомів захворювання COVID-19, але на 30.03.2020 немає фактичних даних, які б могли свідчити про те, що дія будь-якого з наявних препаратів дозволяє запобігти або лікувати дане захворювання.
- (12) ВООЗ не рекомендує проводити самолікування за допомогою яких би то не було лікарських препаратів, включаючи антибіотики, з метою профілактики або лікування інфекції COVID-19.
- (13) Також ВООЗ зазначає (<https://www.who.int/ru/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public/myth-busters>), що на 30.03.2020 рекомендованих лікарських засобів, призначених для профілактики або лікування інфекції, викликані новим коронавірусом (2019 nCoV) немає.
- (14) В даний час йде робота по створенню специфічних лікарських засобів проти нового коронавірусу, і їм треба буде пройти клінічні випробування. ВООЗ спільно з рядом партнерів надає допомогу з метою прискорення роботи по створенню нових лікарських засобів.
- (15) У свою чергу, про вказане також зазначається в інформаційних повідомленнях Міністерства охорони здоров'я України.
- (16) Так, згідно з повідомленням Міністерства охорони здоров'я України, на 30.03.2020 ліків для лікування чи профілактики коронавірусу COVID-19 не існує.
- (17) У разі підтвердження наявності коронавірусу лабораторними дослідженнями пацієнту в ізоляції надається симптоматичне лікування.
- (18) Тобто, зважаючи на вказане, у сучасних умовах поширення епідемії коронавірусу, зокрема на території України, та фактичної відсутності будь-яких лікарських засобів та/або засобів профілактики, що дозволяють запобігти або лікувати захворювання, спричинені, зокрема, коронавірусом SARS-CoV-2, поширення інформації про лікувальні та/або профілактичні властивості лікарських засобів, що пов'язані з коронавірусами, без належного обґрунтування відповідно до чинного законодавства, зокрема без наявності офіційних рекомендацій Міністерства охорони здоров'я України щодо їх застосування, можуть визначатись як поширення неправдивої інформації.
- (19) Окремо слід наголосити на тому, що чинним законодавством України про лікарські засоби детально визначено правовідносини, пов'язані зі створенням, реєстрацією, виробництвом, контролем якості та реалізацією лікарських засобів.
- (20) При цьому вказані дії передбачають дотримання ряду обов'язкових процедур (етапів), яких зобов'язані дотримуватись усі виробники лікарських засобів.

- (21) Зокрема, до цих процедур належать також ті, що стосуються встановлення клінічних характеристик кожних конкретних лікарських засобів, які перед їх реєстрацією проходять клінічні випробування.
- (22) Саме тому властивості лікарських засобів, встановлені за результатами належних клінічних випробувань компетентних установ, повинні відповідати фактичним кінцевим властивостям, які декларують виробники лікарських засобів під час їх подальшої реалізації чи рекламування.
- (23) Відповідно до положень статті 1 Закону України «Про рекламу» реклама – інформація про особу чи товар, розповсюджена в будь-якій формі та в будь-який спосіб і призначена сформулювати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо таких особи чи товару.
- (24) Крім того, цією статтею передбачено, що розповсюдjuвач реклами – особа, яка здійснює розповсюдження реклами.
- (25) Відповідно до положень статті 1 Закону України «Про рекламу» недобросовісна реклама – реклама, яка вводить або може ввести в оману споживачів реклами, завдати шкоди особам, державі чи суспільству внаслідок неточності, недостовірності, двозначності, перебільшення, замовчування, порушення вимог щодо часу, місця і способу розповсюдження.
- (26) Відповідно до положень статті 59 Закону України «Про телебачення та радіомовлення» телерадіоорганізація, зокрема, зобов'язана поширювати об'єктивну інформацію та виконувати правила рекламної діяльності, встановлені законодавством.
- (27) Згідно зі статтею 53 Закону України «Про телебачення та радіомовлення» відносини, які виникають під час рекламної діяльності та спонсорства на телебаченні і радіо, регулюються Законом України «Про рекламу».
- (28) Відповідно до частини сьомої статті 13 Закону України «Про рекламу» відповідальність за виконання вимог щодо порядку розміщення та розповсюдження реклами у програмах, передачах несе телерадіоорганізація.
- (29) Згідно з пунктом 3 частини другої статті 27 Закону України «Про рекламу» відповідальність за порушення законодавства про рекламу несуть розповсюдjuвачі реклами, винні в порушенні встановленого законодавством порядку розповсюдження та розміщення реклами.
- (30) Отже, телерадіоорганізації несуть відповідальність за розповсюдження реклами.
- (31) Відповідно до частини четвертої статті 21 Закону України «Про рекламу» реклама лікарських засобів, медичних виробів, методів профілактики, діагностики, лікування і реабілітації повинна, зокрема, містити: об'єктивну інформацію про лікарський засіб, медичний виріб, метод профілактики, діагностики, лікування, реабілітації і здійснюватися так, щоб було зрозуміло, що наведене повідомлення є рекламою, а рекламований товар є лікарським засобом, медичним виробом, методом профілактики, діагностики, лікування, реабілітації; вимогу про необхідність консультації з лікарем перед застосуванням лікарського засобу чи медичного виробу; рекомендацію щодо обов'язкового ознайомлення з інструкцією на лікарський засіб.
- (32) Відповідно до частини п'ятої статті 21 Закону України «Про рекламу» реклама лікарських засобів, медичних виробів та методів профілактики, діагностики, лікування і реабілітації не може містити посилань на терапевтичні ефекти стосовно захворювань, які не піддаються або важко піддаються лікуванню.
- (33) Водночас на 30.03.2020, за даними ВООЗ (<https://www.who.int/ru/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public/q-a-coronaviruses>), фактично відсутні будь-які лікарські засоби та/або засоби профілактики, що дозволяють запобігти або лікувати захворювання викликані, зокрема, коронавірусом SARS-CoV-2.

- (34) Також слід наголосити, що повідомлення невизначеному колу осіб неправдивих відомостей про властивості, яких лікарські засоби не мають, можуть вплинути на наміри споживачів щодо придбання товарів та/або замовлення послуг певного суб'єкта господарювання.
- (35) При цьому телерадіоорганізації, поширюючи на своїх телеканалах та радіоканалах рекламу лікарських засобів та/або засобів профілактики, що позиціонуються як такі, що запобігають або лікують захворювання, спричинені, зокрема, коронавірусом SARS-CoV-2, без належного обґрунтування відповідно до чинного законодавства, зокрема без наявності офіційних рекомендацій Міністерства охорони здоров'я України щодо їх застосування, можуть повідомити обраним способом невизначеному колу осіб неправдиві відомості про їх властивості, що посилює зацікавленість споживачів до придбання цих товарів.
- (36) Такі дії Комітет вважає неприпустимими.
- (37) Саме тому Комітет застерігає телерадіоорганізації від поширення інформації будь-яким способом, зміст яких стосується лікування та/або профілактики коронавірусів, без належного обґрунтування відповідно до чинного законодавства, зокрема без наявності офіційних рекомендацій Міністерства охорони здоров'я України щодо їх застосування.
- (38) Поширення в умовах карантину в Україні та пандемії у світі інформації про лікувальні властивості лікарських засобів або про неперевірені методи профілактики / лікування є неприпустимим та, як у наслідок, тягне за собою відповідні дії Комітету в межах законодавства про захист економічної конкуренції.
- (39) У разі виявлення вищезазначених фактів Комітет буде приймати рішення про накладення на таких суб'єктів господарювання штрафів у розмірі до 5 % відсотків доходу від реалізації продукції, робіт, послуг за 2019 рік.

4. ВИСНОВКИ КОМІТЕТУ

- (40) Згідно зі статтею 3 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» основним завданням Комітету є участь у формуванні та реалізації конкурентної політики, зокрема, в частині здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції.
- (41) Відповідно до частини першої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» у сфері здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції Комітет має повноваження розглядати заяви і справи про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та проводити розслідування за цими заявами і справами; при розгляді заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, проведенні перевірки та в інших передбачених законом випадках вимагати від суб'єктів господарювання, об'єднань, органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю, їх посадових осіб і працівників, інших фізичних та юридичних осіб інформацію, в тому числі з обмеженим доступом.
- (42) Відповідно до вимог статті 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» поширенням інформації, що вводить в оману, є повідомлення суб'єктом господарювання, безпосередньо або через іншу особу, одній, кільком особам або невизначеному колу осіб, у тому числі в рекламі, неповних, неточних, неправдивих відомостей, зокрема, внаслідок обраного способу їх викладення, замовчування окремих фактів чи нечіткості формулювань, що вплинули або можуть вплинути на намір цих осіб щодо придбання (замовлення) чи реалізації (продажу, поставки, виконання, надання) товарів, послуг цього суб'єкта господарювання.
- (43) Інформацією, що вводить в оману, є, зокрема, відомості, які:
- містять неповні, неточні або неправдиві дані про походження товару, виробника, продавця, спосіб виготовлення, джерела та спосіб придбання, реалізації, кількість, споживчі властивості, якість, комплектність, придатність до

застосування, стандарти, характеристики, особливості реалізації товарів, робіт, послуг, ціну і знижки на них, а також про істотні умови договору;

- містять неповні, неточні або неправдиві дані про фінансовий стан чи господарську діяльність суб'єкта господарювання;
- приписують повноваження та права, яких не мають, або відносини, в яких не перебувають;
- містять посилання на обсяги виробництва, придбання, продажу чи поставки товарів, виконання робіт, надання послуг, яких фактично не було на день поширення інформації.

(44) Враховуючи зазначене, дії телерадіоорганізацій з розміщення та поширення реклами, зміст якої стосується лікування та/або профілактики коронавірусів, без належного обґрунтування відповідно до чинного законодавства, зокрема без наявності офіційних рекомендацій Міністерства охорони здоров'я України щодо їх застосування, містять ознаки порушення, передбаченого статтею 15¹ Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції», у вигляді поширення інформації, що вводить в оману.

(45) Відповідно до пункту 14 частини першої статті 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», у сфері здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції Антимонопольний комітет України має повноваження, зокрема, надавати обов'язкові для розгляду рекомендації органам влади, органам місцевого самоврядування, органам адміністративно-господарського управління та контролю, суб'єктам господарювання, об'єднанням щодо припинення дій або бездіяльності, які містять ознаки порушень законодавства про захист економічної конкуренції, та усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють.

Враховуючи наведене, керуючись статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», Антимонопольний комітет України надає такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Утриматись від розміщення та розповсюдження реклами, зміст якої стосується лікування та/або профілактики коронавірусів, без належного обґрунтування відповідно до чинного законодавства, зокрема без наявності офіційних рекомендацій Міністерства охорони здоров'я України щодо їх застосування, що може вплинути на наміри невизначеного кола осіб щодо придбання (замовлення) лікарських засобів, товарів, послуг, що рекламуються.

Про результати розгляду цих рекомендацій повідомити Антимонопольний комітет України у 10-денний строк з дня їх отримання.

Голова Комітету

Ю. ТЕРЕНТЬЄВ